

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.БАР

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
«_____» _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ВІДТВОРЮВАЛЬНОГО ФОНДУ

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа і страхування

Керівник роботи:

(підпис)

Г.В. Салтикова

/

Студент:

(підпис)

М.В. Коберник

Група:

Фдн-64Б

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 31 с., 11 рис., 6 табл., 18 джерел

Актуальність дослідження ґрунтується на розумінні важливості фінансового забезпечення відтворювальних процесів задля стимулювання економічного зростання в Україні.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного підґрунтя фінансування відтворювальних процесів та поточного стану інвестування в країні визначити пріоритетні напрямки інвестиційної політики держави.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі фінансування відтворення та формування державної інвестиційної політики.

Предмет дослідження – процес фінансування відтворення основного капіталу на макрорівні.

Методи, які використовувалися в процесі дослідження: індукція та дедукція, класифікація, порівняння, групування, графічна візуалізація, горизонтальний та вертикальний аналіз.

Структура роботи. У першому розділі дипломної роботи розглянута теоретична база суспільного відтворення: зміст поняття, структуру, типи, джерела фінансування. Доведено, що забезпечення розширеного відтворення є головною передумовою економічного зростання. Досліджені моделі фінансування капіталовкладень, їх переваги, недоліки, специфіку використання в сучасних економічних реаліях.

У другому розділі досліджено сучасний стан використання різних джерел фінансування відтворення. Показано, що переважним джерелом залишаються власні кошти підприємств, активно розвивається кредитування та акціонерне фінансування.

Третій розділ присвячено питанням поточного стану інвестування в Україні. Досліджено структуру капіталовкладень та їх джерел. Проаналізовано стан інноваційного інвестування у порівнянні з європейськими країнами. Показано, що інноваційний тип розвитку є пріоритетним для держави.

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ, ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙ, КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ, СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ФІНАНСУВАННЯ.....	7
1.1 Суспільне відтворення: поняття, типи та джерела фінансування.....	7
1.2 Способи залучення капіталу для інвестиційного розвитку.....	9
2 АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	15
2.1 Аналіз стану акціонерного фінансування.....	15
2.2 Аналіз застосування позикових джерел фінансування.....	17
3 ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	22
3.1 Аналіз поточного стану інвестування в Україні.....	22
3.2 Інноваційне інвестування як пріоритет інвестиційної політики держави.....	25
ВИСНОВКИ.....	29
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	30

ВСТУП

Актуальність дослідження ґрунтується на розумінні важливості фінансового забезпечення відтворювальних процесів задля стимулювання економічного зростання в Україні.

Українським підприємствам завжди було важко конкурувати з іноземними. Потужне виробництво, малі та середні підприємства є перспективними та зможуть досягти великих успіхів у своїй діяльності, якщо будуть забезпечені необхідними фінансовими ресурсами. Задовольнити потребу в фінансовій допомозі, сприяти росту та розвитку процесу виробництва можна шляхом інвестиційних рішень та доступними, для кожного підприємства, джерелами їх фінансування.

Відтворювальні процеси та їх фінансування завжди були у центрі уваги економічної науки. Але попри численні дослідження даного питання окремі аспекти а також пріоритети державного регулювання досліджені недостатньо.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного підґрунтя фінансування відтворювальних процесів та поточного стану інвестування в країні визначити пріоритетні напрямки інвестиційної політики держави.

Завдання, що поставлені для досягнення мети дослідження:

- дослідити теоретичні основи відтворювальних процесів на макrorівні;
- визначити роль відтворення у забезпеченні економічного зростання;
- дослідити можливі джерела фінансування відтворення, специфіку їх використання в сучасних умовах;
- проаналізувати стан використання досліджених джерел фінансування;
- дослідити структуру інвестування, її зміни за останні роки;
- проаналізувати інноваційну складову вітчизняного інвестування, порівняти національні показники із середніми по Європі;
- визначити пріоритети державної інвестиційної політики.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі фінансування відтворення та формування державної інвестиційної політики.

Предмет дослідження – процес фінансування відтворення основного капіталу на макрорівні.

Методи, які використовувалися в процесі дослідження: індукція та дедукція, класифікація, порівняння, групування, графічна візуалізація, горизонтальний та вертикальний аналіз.

Структура роботи. У першому розділі дипломної роботи розглянута теоретична база суспільного відтворення: зміст поняття, структуру, типи, джерела фінансування. Доведено, що забезпечення розширеного відтворення є головною передумовою економічного зростання. Досліджені моделі фінансування капіталовкладень, їх переваги, недоліки, специфіку використання в сучасних економічних реаліях.

У другому розділі досліджено сучасний стан використання різних джерел фінансування відтворення. Показано, що переважним джерелом залишаються власні кошти підприємств, активно розвивається кредитування та акціонерне фінансування.

Третій розділ присвячено питанням поточного стану інвестування в Україні. Досліджено структуру капіталовкладень та їх джерел. Проаналізовано стан інноваційного інвестування у порівнянні з європейськими країнами. Показано, що інноваційний тип розвитку є пріоритетним для держави.

Фактологічну основу роботи складають дані офіційних порталів НБУ, НКЦПФР, Держстату, наукові публікації вітчизняних вчених.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ФІНАНСУВАННЯ

1.1 Суспільне відтворення: поняття, типи та джерела фінансування

Процес виробництва, взятий на національному рівні не як одноразовий акт, а в постійному повторенні та відновленні, називають суспільним відтворенням [11].

Останнє включає такі стадії: виробництво, розподіл, обмін та споживання товарів і послуг.

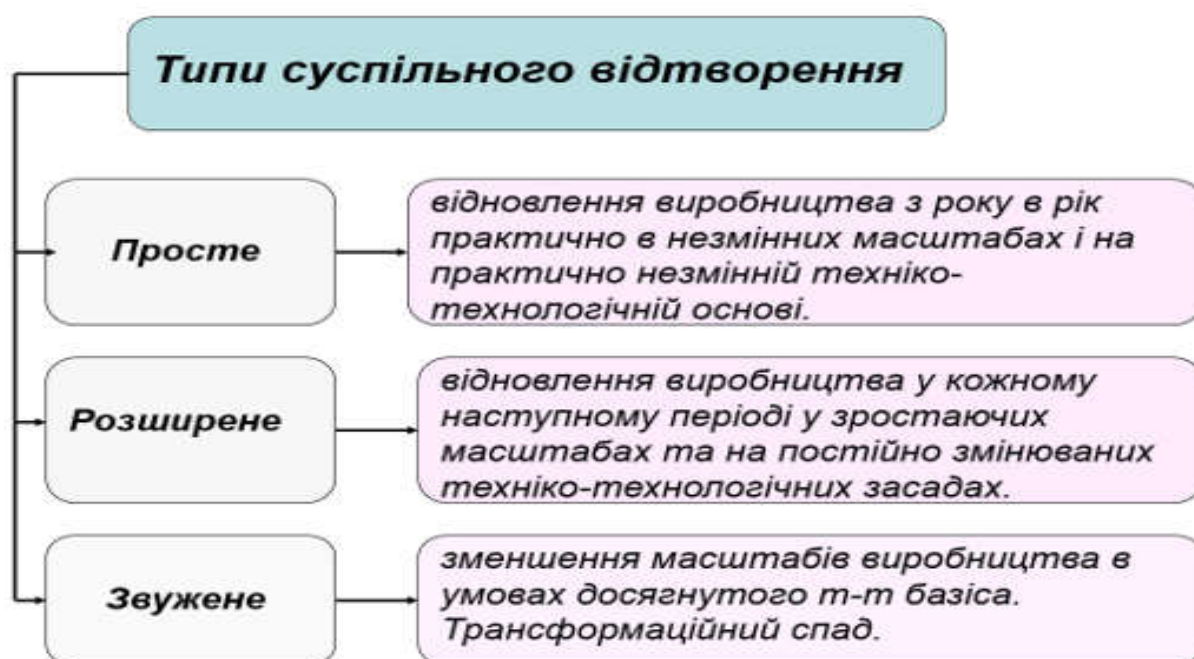

Рисунок 1.1 – Типи суспільного відтворення (створено за [11])

На рисунку 1.1 подані типи суспільного відтворення які традиційно поділяються на просте, розширене та звужене за двома критеріями: обсяги виробництва та його техніко-технологічний рівень. Активізація відтворювальних процесів на розширеній основі вважається однією з пріоритетних цілей економічної політики держави в незалежності від її типу та конкретного інструментарію.

Під економічним зростанням зазвичай розуміють довготривалі зміни рівня реального обсягу виробництва, пов'язані з розвитком продуктивних сил. Серед чинників економічного зростання вагоме місце посідають обсяг та структура основного капіталу та вдосконалення технології і організації виробництва. На

макрорівні процеси, пов'язані із створенням, вдосконаленням та нарощенням основного капіталу описуються категорією інвестування. Отже активізація інвестування вважається головним драйвером економічного зростання.

Рисунок 1.2 – Схема розподілу національного доходу

Основним узагальненим джерелом інвестування є національний дохід, за рахунок якого утворюється фонд нагромадження (для опису окремих аспектів руху інвестиційного капіталу його поділяють на фонд відшкодування і фонд відновлення). Фонд нагромадження є узагальненим обсягом капітальних вкладень підприємств за рік. Його частка може становити до 30% національного доходу, що є позитивним явищем для розвитку економіки країни. Динаміку даного показника для України подано на рисунку 1.3. Як бачимо, достатньо високого рівня він сягав у передкризовий 2007 рік, а в 2009 післякризовому році відбувся стрімкий обвал. Інший мінімум припадає на 2014 рік, який розпочав нову українську кризу.

Рисунок 1.3 – Динаміка частки нагромадження в структурі ВВП (побудовано за [6])

Отже, перед будь яким урядом задля розробки та впровадження ефективної економічної політики постає питання активізації інвестиційних процесів.

На обсяг інвестицій мають вплив велика кількість факторів та окремих макроекономічних процесів. В частині випадків залежність буде мати прямий характер, в іншій частині – зворотній. Основні фактори впливу на обсяги інвестування на макрорівні, які можна ототожнювати із інструментами інвестиційної політики (або суміжних політик у складі економічної) подані на рисунку 1.4. Головним інструментом монетарної політики, що суттєво впливає на інвестиційне середовище, є облікова ставка, яка з 12.06.2020р. сягнула свого найнижчого за роки незалежності значення – 6% [5], що свідчить про курс на стимуляцію інвестування та економічного зростання.

1.2 способи залучення капіталу для інвестиційного розвитку

У Законі України «Про Інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року [1] наводиться перелік джерел фінансування інвестиційної діяльності; даний перелік, розвинутий нашим дослідженням, поданий на рисунку 1.5.

Розберемо детальніше які джерела фінансування наводяться в законодавстві. Як і для будь-якої діяльності для інвестиційної характерно фінансування за допомогою власних та позикових ресурсів. Власні ресурси, виходячи з назви - це ресурси яким володіє або буде володіти через незначний проміжок часу інвестор для вкладення в інвестиційні рішення. В законі вказано, що під власними ресурсами слід розуміти: «прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо».

На рисунку 1.5 неможна не помітити "позичкові та залучені фінансові кошти інвестора", на перший погляд дуже схожі ресурси для фінансування, тому необхідно детально розібратися у значенні даних термінів, та знайти відмінності.

Рисунок 1.4 – Фактори макроекономічного впливу на інвестиційну активність

Суттєва різниця між позиковими та залученими ресурсами у терміні, на який надаються кошти, тобто коли позикові кошти необхідно обов'язково повернути власнику (банку, власнику облігацій або інших зобов'язань, державі) у зазначений час, залучені ресурси майже не повертаються (акції, паї або інші ресурси надані на безповоротній та безкоштовній основі).

Іншим принциповим питанням є питання про оплату ресурсів. З вище зазначеного можна зрозуміти, що якщо термін користування ресурсами різниться то й спосіб оплати також буде різним, для позикових коштів – це відсотки по борговим зобов'язанням, а для залучених коштів – це виплата дивідендів власникам акцій.

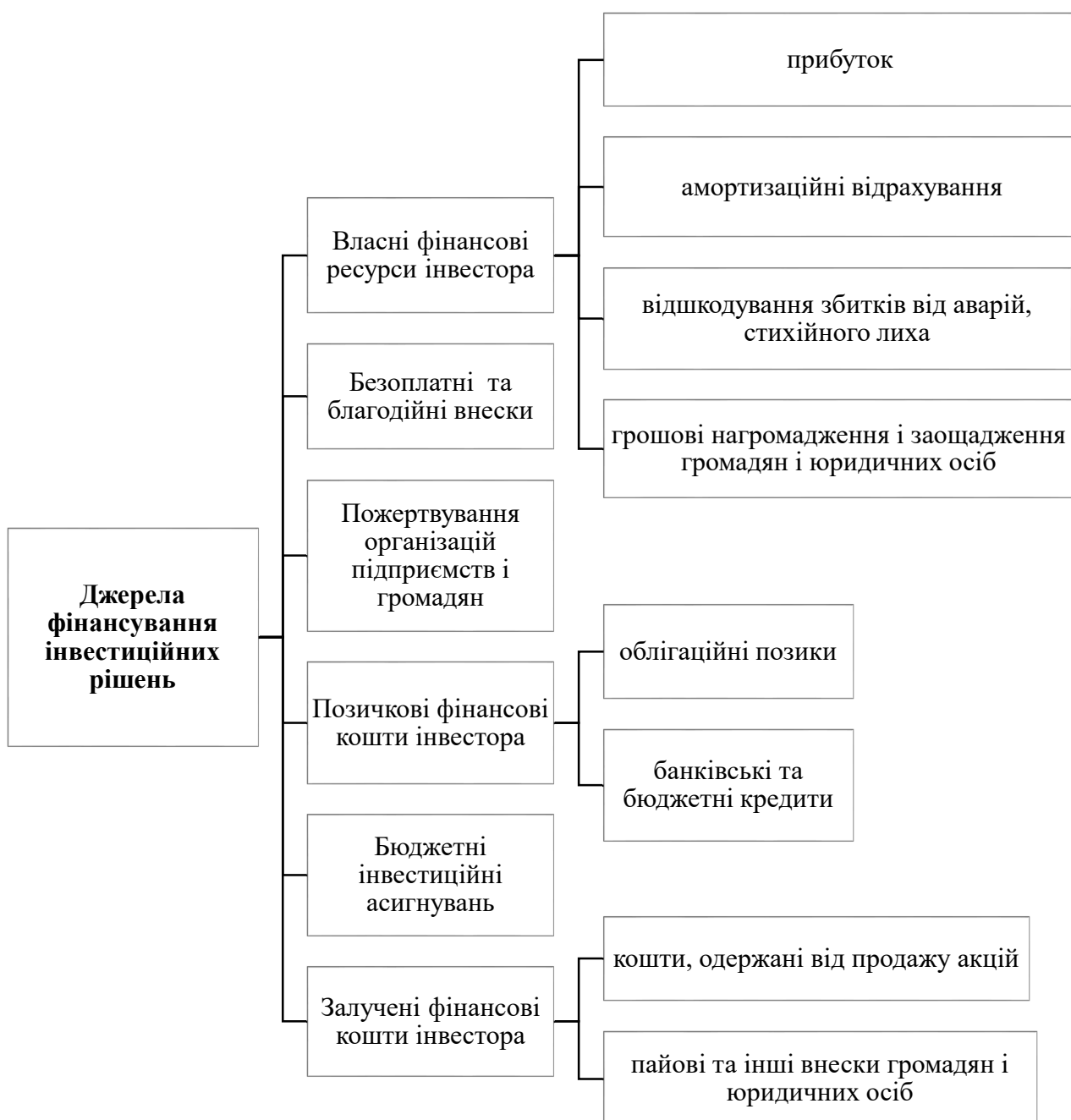

Рисунок 1.5 – Джерела фінансування інвестиційних рішень
(створено на основі [1,12-15])

На рисунку 1.5 також зазначено, що джерелами для фінансування інвестиційних рішень є «безоплатні та благодійні внески й пожертвування

організацій підприємств і громадян». Данні види ресурсів вказують на такий напрям інвестиційні рішення, при яких інвестиції будуть нести соціальний або екологічний ефект, для осіб, що можуть або знаходяться на території інвестиційного проекту для якого кошти збираються на добровільних засадах.

Згідно з Бюджетним кодексом України бюджетним асигнування є "повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження"[2]

Навівши законодавче визначення бюджетного асигнування необхідно зрозуміти, що собою являють бюджетні інвестиційні асигнувань, як ресурс для реалізації інвестиційних рішень. Щоб краще зрозуміти їх значення для інвестиційної діяльності необхідно зазначити, що бюджетні інвестиційні асигнування зазвичай надаються на безповоротній основі для фінансування бюджетними органами інвестиційних проектів бюджетного значення.

Розглянувши джерела фінансування інвестиційних рішень необхідно дізнатися якими способами кошти потрапили до інвестиційної діяльності. Саме тому потрібно детально дослідити способи залучення капіталу для фінансування інвестиційних рішень.

На рисунку 1.6 зазначені 6 способів залучення капіталу, що були запропоновані у працях Пересади А.А. та інших. Перший та розповсюджений спосіб – акціонування, для нього характерне залучення на початковій стадії капіталу шляхом емісії акцій(простих та привілейованих). Виділяється декілька форм акціонування: корпоратизація(підприємство з статусом – державне, що має 100% державних акцій, поступово розпродає все свої акції фізичним та юридичним особам), самофінансування (залучення власних коштів до процесу інвестування), транстинг (прибуток отриманий від інвестування, вкладається повторно для придбання цінних паперів), венчурні фірми(мають венчурний капітал, що залучається за допомогою випуску нових акцій) та придбання одинарного пакета акцій (за допомогою власних або кредитних коштів викупається контрольна частина акцій).

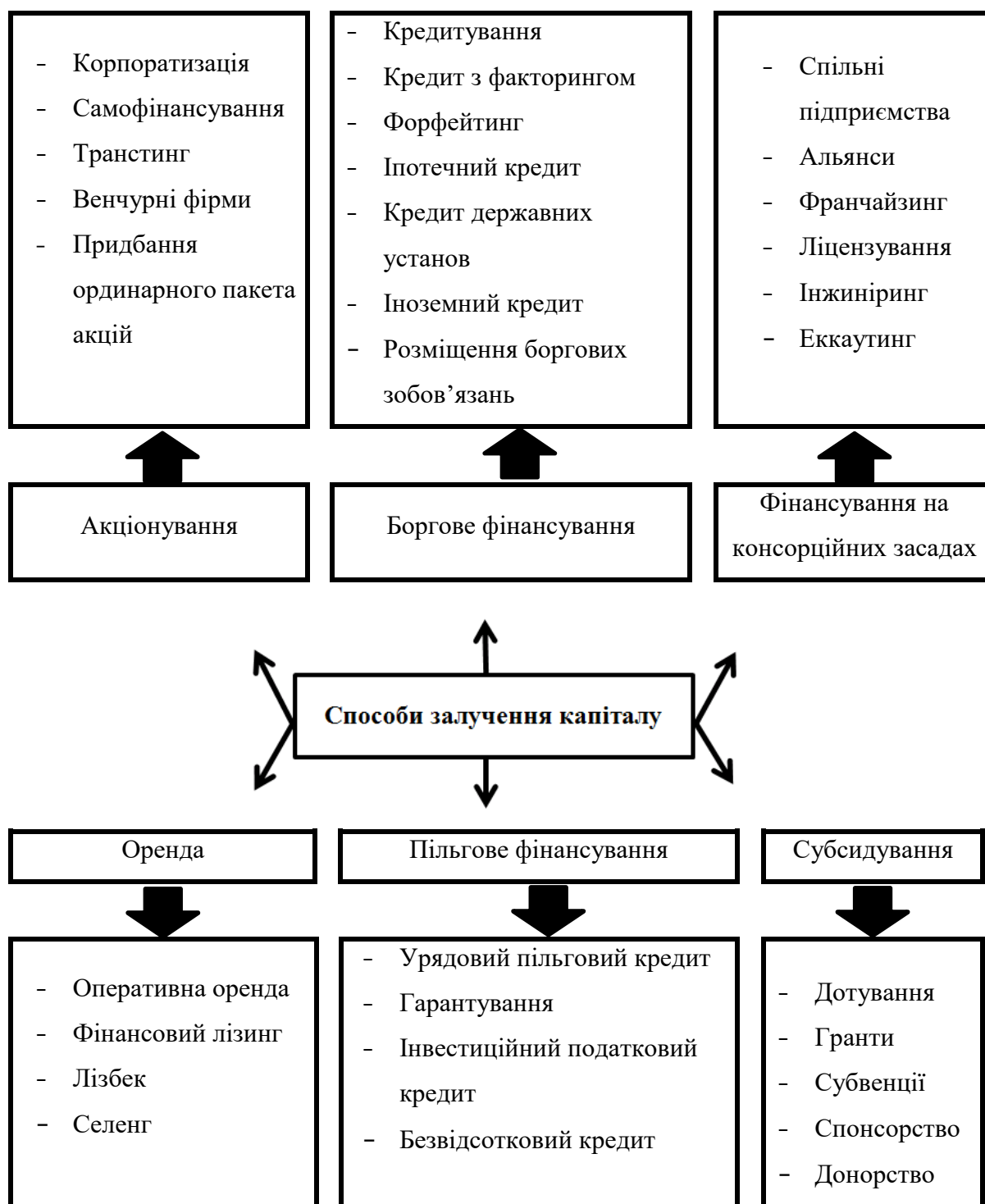

Рисунок 1.6 – Способи залучення капіталу
(створено на основі [12, 14,15])

Боргове фінансування, як один із способів залучення кредитних коштів в кредитних установах. Можна виділити декілька форм боргового фінансування: кредитування, кредит з факторингом(кредитор погашає позичальнику дебіторську заборгованість) форфейтинг(здійснюється через викуп зобов'язання з дисконтом, кошти повертаються кредитору завдяки реалізації цінних паперів) іпотечний

кредит(кошти надаються під заставу нерухомості), кредит державних установ, іноземний кредит та розміщення боргових зобов'язань.

Існує декілька форм фінансування на консорційних засадах: спільні підприємства, альянси, франчайзинг, ліцензування, інжиніринг, еккаутинг. Також різноманітні форми існують й для оренди такі популярні як оперативна оренда й фінансовий лізинг та менш популярні різновиди лізингу ліз бек й селенг (різновид лізингу коли власник майна передає його компанії).

Субсидування державно форма кредитування має декілька форм: дотування(метод за допомогою якого підтримуються різноманітні соціальні проекти), гранти(різновид дотацій з жорсткими перевітками результат, можуть виглядати, як гуманітарна допомога), субвенції(мають цільове призначення та надаються з місцевого бюджету), спонсорство та донорство(схожі за поняттями, зазвичай надаються на інвестування інтелектуальних цінностей).

Пільгове фінансування як і всі попередні способи залучення коштів мають свої форми: урядовий пільговий кредит, гарантування, безвідсотковий кредит, інвестиційний податковий кредит.

2 АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз стану акціонерного фінансування

Детально визначивши основні джерела фінансування інвестиційних рішень для окремих підприємств, проведемо аналіз джерел, що зазначені вище на рисунку 2, для всіх середніх та малих підприємств України за допомогою даних, що наведені на сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку(далі НКЦПФР, Комісія).

Приділимо більше уваги таким джерелам фінансування, як позичкові та залучені. Згадаємо, щодо залучених відносять кошти, одержані від продажу акцій та пайові та інші внески громадян і юридичних осіб.

Проведемо аналіз обсягу та кількості випуску акцій за кожний місяць 2019 року, що були зареєстровані Комісією, данні наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Структурний аналіз за 2019 рік обсягу та кількості випуску акцій

Квартал	Період	Обсяг випуску акцій, млн. грн.	Питома вага випуску акцій, %	Кількість випусків, од.	Питома вага кількості випусків акцій, %
I	Січень	471,30	0,74	7	8,97
	Лютий	210,00	0,33	3	3,85
	Березень	21,85	0,03	2	2,56
II	Квітень	54,29	0,09	2	2,56
	Травень	1 003,52	1,58	6	7,69
	Червень	1 315,56	2,07	12	15,38
III	Липень	1 899,83	2,99	9	11,54
	Серпень	37 791,63	59,48	8	10,26
	Вересень	1 290,60	2,03	7	8,97
IV	Жовтень	18 437,95	29,02	11	14,10
	Листопад	200,31	0,3	6	7,69
	Грудень	842,54	1,33	5	6,41
Усього		63 539,38	100	78	100

Побудовано на основі[3]

Проаналізуємо данні наведені в таблиці за допомогою вертикального аналізу. У першому кварталів спостерігається зменшення обсягу випуску акцій з 471,3 млн. грн.

до 21,85 млн. грн. Питома вага у першому кварталі змінювалась з 0,74% до 0,03% на кінець кварталу. Кількість випуску акцій у першому кварталі становить 12 одиниць.

З другого кварталу тенденція змінилась, обсяг випуску акцій почав рости, за три місяці обсяг зріс на 1261,27 млн. грн. А питома вага зросла з 0,09% до 2,07% до річного обсягу випуску. 20 одиниць випуску акцій у другому кварталі.

Третій квартал відзначився найбільшим обсягом випуску акцій у серпні, а саме 37,8 млрд. грн., це становить 59,5% від річного обсягу випуску. Даний обсяг був здійснений за 8 випусків. На початок та кінець кварталу питома вага обсягу становила не більше 3%, що у натуральному вимірі становить близько 1,9 млрд. грн. та 1,3 млрд. грн., відповідно у липні та вересні. Загальна кількість випуску за третій квартал становила 24 одиниці.

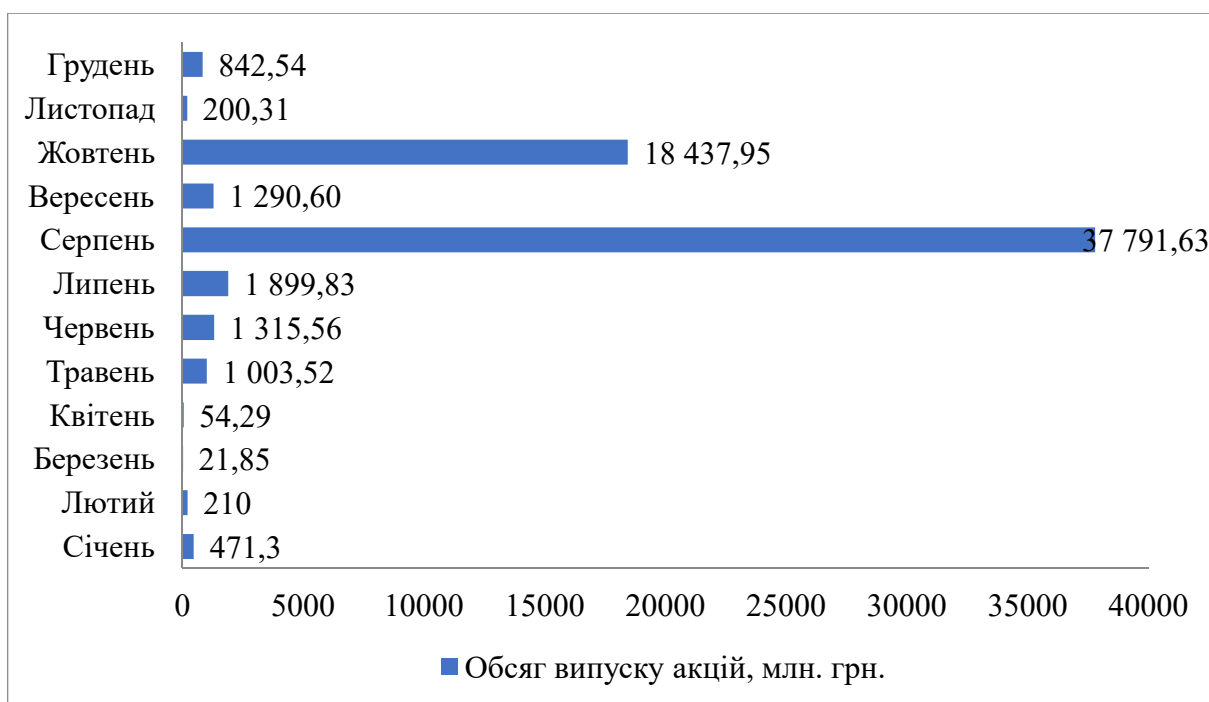

Рисунок 2.1 – Обсяг випуску акцій за 2019 рік зареєстрований НКЦПФР
Побудовано на основі[3]

Четвертий квартал почався зі значного обсягу в 18,4 млрд. грн., що становить 29,02% від річного обсягу. У листопаді відбулося значне зменшення до 200,31 млн. грн., це лише 0,3% від річного обсягу. На кінець року обсяг випуску акцій становив

842,54 млн. грн., тільки 1,33% від річного обсягу. Кількість випуску акцій на останній квартал була 22 одиниці.

На рисунку 2.1 можна побачити графічне зображення динаміки обсягу випуску акцій у 2019 році.

2.2 Аналіз застосування позикових джерел фінансування

Розглянувши залучені джерела фінансування, перейдемо до позичкових. Як наведено вище, до позичкових, відноситься облігаційні позички, банківські та бюджетні кредити. Проведемо аналіз обсягу та кількості випуску облігацій за 2019 рік, за допомогою даних наведених у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Структурний аналіз за 2019 рік обсягу та кількості випуску облігацій

Квартал	Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн	Питома вага випуску облігацій, %	Кількість випусків, од.	Питома вага кількості випусків облігацій, %
I	Січень	517,09	4,70	3	3,41
	Лютий	1 194,58	10,85	12	13,64
	Березень	0	0	0	0
II	Квітень	50,00	0,45	3	3,41
	Травень	798,83	7,26	9	10,23
	Червень	75,00	0,68	2	2,27
III	Липень	3 500,00	31,80	1	1,14
	Серпень	1 018,62	9,26	7	7,95
	Вересень	334,12	3,04	11	12,50
IV	Жовтень	1 215,48	11,04	16	18,18
	Листопад	1 052,34	9,56	22	25,00
	Грудень	1 250,00	11,36	2	2,27
Усього		11 006,08	100	88	100

Побудовано на основі[3]

Проаналізуємо данні наведені в таблиці 2.2 за допомогою вертикального аналізу. Питома вага випуску облігацій значно коливається. У першому кварталі

випуск облігацій збільшувався, питома вага у лютому збільшилась на 6,15%, у порівнянні з січнем. У натуральному вимірі збільшення становить 677,49 млн. грн. Але вже у наступному місяці випуск впав до нуля. Загальна кількість облігацій за квартал становить 15 випусків.

Другий квартал розпочався зі збільшення випуску на 748,83 млн. грн., а питома вага збільшилась на 6,81%. Вже на кінець кварталу рівень випуску облігацій впав майже до початкового значення на початок кварталу, а саме до цифри 75 млн. грн. Кількість випусків у другому кварталі зменшилась до 14 випусків.

Третій квартал починається з найбільшого значення за рік, а саме 3,5 млрд. грн, це становить 31,8% від річного обсягу випуску облігацій. Але на кінець кварталу значення впало до 334,12 млн. грн., це становить лише 3,04% від річного обсягу. У третьому кварталі загальний випуск становив 19 випусків, до того ж один із випусків був наймасштабнішим, через те, що обсяг цього випуску становить 3,5 млрд. грн.

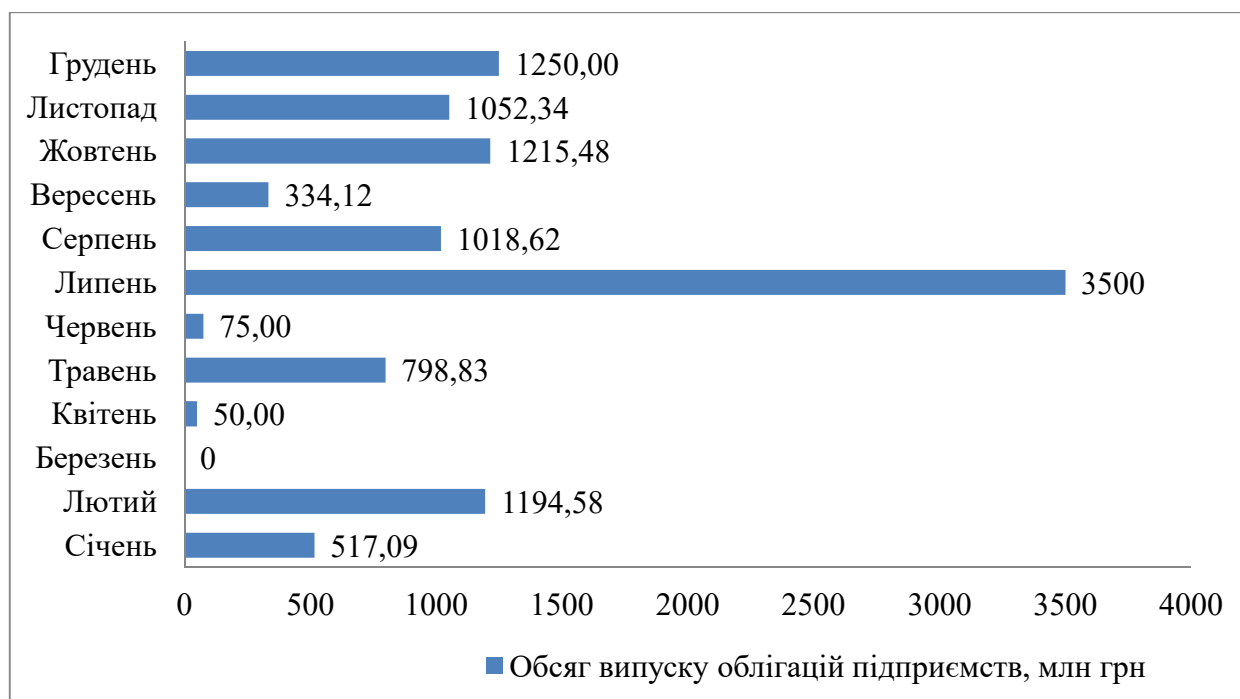

Рисунок 2.2 –Обсяг випуску облігацій за 2019 рік зареєстрований НКЦПФР
Побудовано на основі[3]

Четвертий квартал можна вважати найстабільнішим, через незначне коливання у листопаді, зменшення на 163,14 млн. грн. порівняно з жовтнем та на 197,66 млн.

грн. порівняно з груднем. Четвертий квартал найбагатший на випуски облігацій, їх кількість становить 30 одиниць.

На рисунку 2.2 графічно зображено динаміку обсягу випуску облігацій на 2019 рік.

Проаналізувавши данні по обсягу випуску облігацій, не можна не згадати про банківські кредити, як різновид позичкових джерел фінансування інвестиційних рішень. На сайті Національного банку України наведено інформацію про кредитні кошти надані суб'єктам малого та середнього підприємництва (з урахуванням мікропідприємств)(дали МСП). У таблиці 2.3 представлена дана інформація у місячному розрізі за 2019 рік.

Таблиця 2.3 – Структурний аналіз за 2019 рік обсягу виданих кредитних коштів МСП

Квартал	Період	Обсяг виданих кредитних коштів, млн. грн	Питома вага виданих коштів, %	Кредити видані у національній валюті	Питома вага кредитів виданих у національній валюті до загального обсягу, %	Кредити видані у іноземній валюті	Питома вага кредитів виданих у іноземній валюті до загального обсягу %
I	Січень	5 079,76	7,99	4 524,31	89,07	555,45	10,93
	Лютий	5 172,19	8,14	4 622,98	89,38	549,21	10,62
	Березень	5 360,73	8,44	4 816,25	89,84	544,48	10,16
II	Квітень	5 609,97	8,83	5 073,71	90,44	536,26	9,56
	Травень	5 690,51	8,96	5 137,43	90,28	553,07	9,72
	Червень	5 763,18	9,07	5 216,17	90,51	547,00	9,49
III	Липень	5 696,76	8,97	5 189,99	91,10	506,78	8,90
	Серпень	5 801,80	9,13	5 297,88	91,31	503,92	8,69
	Вересень	5 876,74	9,25	5 379,14	91,53	497,60	8,47
IV	Жовтень	6 059,56	9,54	5 540,17	91,43	519,38	8,57
	Листопад	6 146,85	9,67	5 671,40	92,27	475,45	7,73
	Грудень	6 294,25	9,91	5 879,56	93,41	414,70	6,59
Усього		68 552,29	100	62349,00		6203,30	

Побудовано на основі[4,5]

Проведемо вертикальний аналіз даних про банківські кредити, як джерело фінансування інвестиційних проектів, за допомогою таблиці 4. За перших два

квартали спостерігається збільшення кредитних коштів. За пів року обсяг коштів виріс на 683,42 млн. грн., питома вага збільшилась на 1,08% річного обсягу.

На початку другого півріччя відбулось невелике зниження, на 66,42 млн. грн. Але не зважаючи на дане зниження, у наступні два квартали тенденція збільшення збереглась, обсяг кредитних коштів становила 597,49 млн. грн., питома вага збільшилась на 0,94% від загального обсягу.

Кредити МСП видавалися у національній та іноземній валюті, приділимо увагу відсотковому розподілу за валютним критерієм. Більшу частину, а саме близько 90%, займають кредити видані у національній валюті. За рік обсяг даних кредитів мав тенденцію збільшення. Винятком став травень місяць, у якому частка кредитів у національній валюті зменшилась на 0,16%. Загалом за рік частка кредитів виданих у національній валюті збільшилась на 4,34% від загальної кількості виданих кредитів.

Кредити, що видали МСП у іноземній валюті мають навпаки тенденцію зменшення. Винятком у даному випадку став жовтень, де відбулося збільшення на 0,1% від обсягу виданих кредитів. Загальне зменшення частки кредитів виданих у іноземній валюті становить 4,34%.

Підведемо підсумки за допомогою узагальнюючої таблиці 2.4, де представлено проаналізовані вище джерела фінансування інвестиційних рішень.

Таблиця 2.4 – Обсяг аналізованих джерел фінансування інвестиційних рішень за 2019 рік

Квартал	Період	Обсяг випуску акцій, млн. грн.	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн	Обсяг виданих кредитних коштів, млн. грн
I	Січень	471,30	517,09	5 079,76
	Лютий	210,00	1 194,58	5 172,19
	Березень	21,85	0	5 360,73
II	Квітень	54,29	50,00	5 609,97
	Травень	1 003,52	798,83	5 690,51
	Червень	1 315,56	75,00	5 763,18
III	Липень	1 899,83	3 500,00	5 696,76
	Серпень	37 791,63	1 018,62	5 801,80
	Вересень	1 290,60	334,12	5 876,74

Продовження таблиці 2.4

IV	Жовтень	18 437,95	1 215,48	6 059,56
	Листопад	200,31	1 052,34	6 146,85
	Грудень	842,54	1 250,00	6 294,25
	Усього	63 539,38	11 006,08	68 552,29

Побудовано на основі[4,5]

З таблиці 2.4, можна побачити, що найпопулярнішим джерелом фінансування у 2019 році є кредитні кошти від банків. Їх обсяг становить 68,5 млрд. грн., що на 5 млрд. грн. більше від обсягу випуску акцій, випуск яких є наступним по популярності джерелом фінансування інвестиційних рішень. Найменше коштів було залучено від випуску облігацій а саме лише 11 млрд. грн.

3 ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

3.1 Аналіз поточного стану інвестування в Україні

Згідно з [6] капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у 2019 році розподілилися наступним чином (рисунок 3):

Рисунок 3.1 - Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2019 рік
Побудовано на основі[6]

У цьому випадку на промисловість припадає майже половина всіх капітальних інвестицій. На будівництво і сільське, лісове та рибне господарство приходить порівняно однаково – 12% і 11% відповідно. Така ж ситуація з оптовою та роздрібною торгівлею (сюди ж ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів) і транспортом (сюди ж складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність) – 9% і 8% відповідно. Менше 15% відноситься на всі інші види економічної діяльності представлені на рисунку 3.1.

Досвід економічного зростання розвинених країн показує, що найбільшого успіху ними було досягнуто при вкладенні інвестицій в освоєння нових технологій, модернізацію інноваційної сфери. Одним із найголовніших джерел сучасного економічного зростання є науково-технічний прогрес, на його частку в розвинених країнах припадає від 70 до 90 % приросту ВВП. Недооцінка цього становища в нашій практиці породжує небезпеку підірвання економічної безпеки держави як основи

самостійного й стійкого розвитку України зокрема та національної безпеки держави загалом. Тому реалізація національних інтересів і забезпечення економічної безпеки України можливі лише на основі динамічного й стійкого зростання економіки взагалі та розвитку інноваційної сфери зокрема. [8]

Оскільки вагома частина припадає на промисловість проаналізуємо її більш детально (рисунок 3.2)

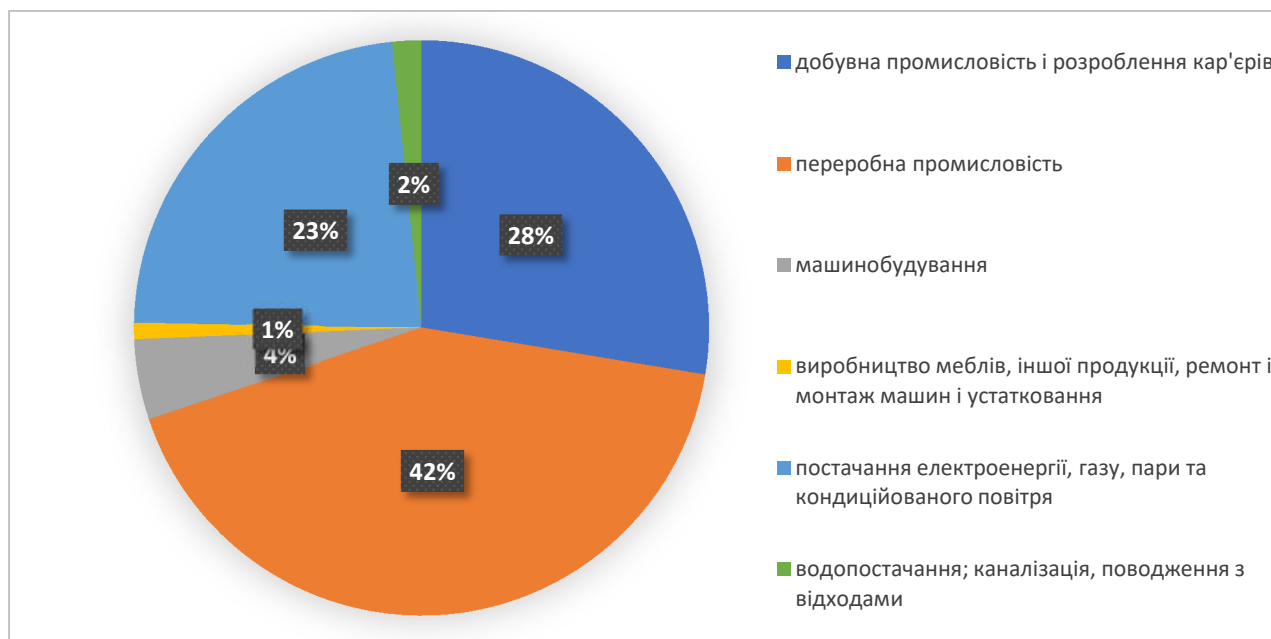

Рисунок 3.2 - Капітальні інвестиції за видами промислової діяльності за 2019 рік

Побудовано на основі[6]

Найвагоміша частина капітальних інвестицій (42%), як бачимо з рисунку 3.2, припадає на переробну галузь, трішки менше (28%) на добувну промисловість і розроблення кар'єрів. Майже четверта частина капітальних інвестицій вкладаються в постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. На машинобудування, водопостачання (сюди ж каналізація, поводження з відходами) та виробництво меблів (сюди ж інша продукція, ремонт і монтаж машин і устаткування) відноситься 4%, 2% та 1% відповідно.

Скориставшись даними Державної служби статистики України за 2019 рік та даними з архіву за 2018 та 2017 роки, проведемо аналіз змін капітальних інвестицій за джерелами фінансування.

Таблиця 3.1 - Капітальні інвестиції за джерелами фінансування в Україні за 2017-2019 роки (побудовано за [6])

Джерела фінансування	2017		2018		2019		2019р. до 2017 р., %
	млн. грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	
Усього	412812,7	100	526341,8	100	584448,6	100	141,6
у тому числі за рахунок:							
коштів державного бюджету	14324,6	3,5	21036,7	4,0	29536,7	5,0	206,2
коштів місцевих бюджетів	38175,9	9,2	45743,1	8,7	56047,5	9,6	146,8
власних коштів підприємств та організацій	288644,2	69,9	375309,1	71,3	397771,5	68,1	137,8
кредитів банків та інших позик	21826,9	5,3	35299,8	6,7	40983,1	7,0	187,8
коштів іноземних інвесторів	5667,1	1,4	1540,2	0,3	3541,4	0,6	62,5
коштів населення на будівництво житла	32288,1	7,8	33838,9	6,4	32666,4	5,6	101,2
інших джерел фінансування	11885,9	2,9	13574,0	2,6	23902,0	4,1	201,1

Капітальні інвестиції зросли на 10 мільйонів гривень у 2018-му році та на 6 мільйонів гривень у 2019-му (таблиця 2.1). Структура джерел фінансування має один найбільший сегмент таблиці - фінансування за рахунок власних коштів підприємств та організацій. Цей сегмент займає близько 70% відсотків від усіх інвестицій за досліджувані періоди. У порівнянні, іноземні інвестиції становлять приблизно 1%, що надзвичайно мало. У 2017 році цей показник був майже вдвічі більший, ніж у 2018 та 2019 роках разом. Кошти населення на будівництво житла згідно з даними за три останні роки невинно спадають приблизно на 1%, проте інвестиції з державного бюджету зростають в геометричній прогресії, у 2018 році на 0,5%, а у 2019 році на 1% у порівнянні з попереднім роком. Схожа ситуація з фінансування за рахунок кредитів банків та інших позик – зросли на 13 млн грн у 2018 році та на 5 млн грн у 2019 році (або на 1,4% та на 0,3% відповідно).

Порівнюючи 2017 та 2019 роки, у відсотках, спостерігаємо сукупне зростання на 41,6%, з них більш ніж вдвічі зросли кошти державного фінансування і інших джерел та, на противагу, вдвічі скоротилося фінансування від іноземного сектору.

3.2 Інноваційне інвестування як пріоритет інвестиційної політики держави

Нині в Україні недостатньо ефективно здійснюється захист прав інтелектуальної власності; не забезпечені правові умови для функціонування венчурного капіталу; надто ускладнені процедури створення окремих суб'єктів інноваційної діяльності; відсутні законодавчо встановлені критерії інноваційності проектів; недостатньо в нормовані питання проведення об'єктивної експертизи та конкурсного відбору інноваційних програм і проектів для їх фінансування з бюджету. Значна неузгодженість термінології законодавчих актів уможливорює неоднозначність їх трактування та спотворює статистичну звітність у сфері інноваційної діяльності.

Наукоємність промислового виробництва в Україні є на порядок нижча від рівня розвинутих країн. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання і т.д. витрати є на порядок менші. Таке становище обумовлено браком коштів, відсутністю в останні роки дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності.

Стан інноваційної діяльності в Україні та деяких європейських країнах ілюструють дані табл.3.2, де наведено основні показники інноваційної активності промислових підприємств у динаміці за ряд останніх років.

Таблиця 3.2 – Інвестування в дослідження і розробки за 2014-2018рр.

Показники	2014	2015	2016	2017	2018
1. Частка інноваційно активних промислових підприємств, %	12,1	15,2	16,6	14,3	15,6
2. Частка реалізованої інноваційної продукції, %	2,5	1,4	1,4	0,7	0,8
3. Питома вага витрат на виконання R&D у ВВП, %	0,60	0,55	0,48	0,45	0,47
те ж (п. 3) в ЄС-28 загалом	2,03	2,04	2,04	2,06	н.д.
в т. ч.: Німеччина	2,87	2,91	2,92	3,02	н.д.
Польща	0,94	1,00	0,96	1,03	н.д.
Словаччина	0,88	1,17	0,79	0,88	н.д.
Угорщина	1,35	1,36	1,20	1,35	н.д.

складено на основі даних [16-18]

Рисунок 3.3 - Динаміка інвестування в дослідження та розробки України та деяких країн Європи

За даними рисунку 3.3 можна спостерігати відставання України в інноваційній сфері діяльності від наведених європейських країн, які здебільшого нарощують свій інноваційний потенціал. Частка інноваційно активних підприємств та реалізованої інноваційної продукції у декілька разів нижча за відповідні середньоєвропейські показники.

Держава повинна брати активну участь у підтримці інноваційної діяльності шляхом [8]:

- створення інфраструктури науки і системи інформаційного забезпечення науково-технічної діяльності;
- інтеграції освіти, науки і виробництва;
- підготовки і підвищення кваліфікації наукових кадрів;
- підвищення престижу науково-технічної діяльності, підтримки та заохочення наукової молоді;
- фінансування та матеріального забезпечення фундаментальних досліджень;
- організації прогнозування тенденцій науково-технічного та інноваційного розвитку на довгостроковий та середньостроковий періоди;

- підтримки пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- створення ринку науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки;
- правової охорони інтелектуальної власності та створення умов для її ефективного використання;
- стимулювання наукової та науково-технічної творчості, винахідництва та інноваційної діяльності.

Необхідно внести зміни в сучасну інноваційну політику для формування відкритих бізнес-систем з метою забезпечення оптимальної взаємодії всіх учасників. Найбільш ефективним способом доступу до зовнішніх знань та їх цільового використання стають відкриті інновації, які зменшують загальну потребу в інвестиціях за рахунок цілеспрямованих та скоординованих зусиль усіх зацікавлених сторін.

Інноваційна економічна модель передбачає необхідність досягнення відповідного рівня розвитку громадянського суспільства, а також формування такого його інтелектуального потенціалу, що визначається високим рівнем розвитку науки і освіченості громадян та великою часткою кваліфікованих працівників у їх загальній кількості, так як кожне нове робоче місце у сфері досліджень обумовлює створення до десяти високопродуктивних робочих місць в економіці. При цьому кількість науковців, нових технологій, винахідників, інженерів та менеджерів має збільшуватися швидше, ніж кількість інших працівників; суттєво більшим має бути й обсяг річних витрат на науку та інновації [9].

Дуже важливим фактором у розвитку інноваційної діяльності відіграє використання передових світових технологій. Потрібно запроваджувати нові підходи до управління інноваційною діяльністю, які б передбачали зміну вимог до формування обмежень, які не повинні штучно стримувати ініціативу науковців, винахідників і підприємців у праві комерціалізації та виведення на ринок нових конкурентоспроможних продуктів.

Правильно організована політика у сфері інноваційного інвестування може забезпечити стимулювання вітчизняних інвесторів вкладати в інноваційну діяльність.

Також можна очікувати приплив іноземних інвестицій, за рахунок яких економіка країни може покращитися, разом з технічним та інноваційним розвитком загалом. Це, в майбутньому, підніме Україну на новий рівень, а показники не будуть відрізнятися від провідних країн світу.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

Досліджено теоретичні основи відтворювального процесу на макрорівні, його види та структуру, показано, що розширене відтворення є основою економічного зростання в країні.

Проаналізовані способи залучення капіталу. Визначено, що капітал можна залучати шляхом здійснення акціонування та боргового фінансування, фінансування на консорційних засадах та оренді, пільгового фінансування та субсидювання.

Проведено аналіз трьох джерел фінансування для середніх та малих підприємств України за 2019 рік (помісячно), які відносяться до залучених та позичкових.

З залучених фінансових коштів було проаналізовано кошти, що одержані від продажу акцій. Обсяг випуску акцій за 2019 рік становив 63,5 млрд.грн. Кількість випусків акцій, що випустила даний обсяг становить 78 одиниць. У серпні обсяг випуску акцій був найбільшим та становив 59,5% від річного випуску. Даний обсяг був забезпеченим 8 одиницями випусків акцій.

З позикових було проаналізовано облігаційні позики та банківські кредити. Обсяг випуску облігацій у 2019 році становив 11 млрд. грн., що є найменшим обсягом із усіх проаналізованих джерел фінансування. А кількість випусків облігацій була 88 одиниць. Березень місяць відзначився відсутність випущених облігацій. А найбільший обсяг був у липні він становив 3,5 млрд. грн., що становить 31,8% від річного випуску. Даний обсяг забезпечив лише один випуск облігацій.

Видані кредитні кошти МСП у 2019 році становили 68,5 млрд. грн., що найбільше серед аналізованих джерел фінансування. Протягом року спостерігався зріст кредитних коштів, які видані підприємствам. Винятком став лише липень, у якому стався незначний спад. Кредитні кошти були видані, як в національній так і в іноземній валюті. Найбільша частина, а саме близько 90% було видано в національній валюті.

Досліджено поточний стан інвестування в країні та його пріоритетні напрями.

В структурі капіталовкладень на промисловість припадає майже половина всіх капітальних інвестицій. На будівництво і сільське, лісове та рибне господарство приходиться порівняно однаково – 12% і 11% відповідно. Така ж ситуація з оптовою та роздрібною торгівлею (сюди ж ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів) і транспортом (сюди ж складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність) – 9% і 8% відповідно. Менше 15% відноситься на всі інші види економічної діяльності.

Окремо проаналізовано структура капіталовкладень в промисловості. Найвагоміша частина капітальних інвестицій (42%) припадає на переробну галузь, трішки менше (28%) на добувну промисловість і розроблення кар'єрів. Майже четверта частина капітальних інвестицій вкладаються в постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. На машинобудування, водопостачання та виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування припадає 7% капіталовкладень.

Проаналізовано структуру джерел фінансування капіталовкладень. Порівнюючи 2017 та 2019 роки, спостерігаємо сукупне зростання фінансування на 41,6%, з них більш ніж вдвічі зросли кошти державного фінансування і інших джерел та, на противагу, вдвічі скоротилося фінансування від іноземного сектору.

Досвід економічного зростання розвинених країн показує, що найбільшого успіху ними було досягнуто при вкладенні інвестицій в освоєння нових технологій, розвиток інноваційної сфери. Тому завершувалось дослідження аналізом стану інноваційного інвестування в Україні у порівнянні із країнами Європи.

З'ясовано, що показники інноваційної активності українських підприємств та взагалі фінансування досліджень та розробок на державному рівні в 3-4 рази менші за аналогічні усереднені дані країн Євросоюзу. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що саме активізація інноваційного інвестування є пріоритетом у формуванні державної інвестиційної політики.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про Інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
4. Кредити малим та середнім підприємствам (МСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms/> / https://bank.gov.ua/files/Loans_MSE.xlsx
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Атамас П. Й. /Управлінський облік 2-ге вид. Навчальний посібник – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
8. Довбенко В.І. Роль інноваційної інфраструктури в економічному розвитку країни [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/innovacii/publikacii/2018/05/krugliy-stil-stvorennya-innovatsiynoi-infrastrukturi-ta-zaluchennya-venchurnikh-investitsiy-u-innovatsiynu-diyalnist-problemi-ta-perspektivi.pdf>
9. Інноваційна політика: європейський досвід та рекомендації для України. Том 2. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства (станом на жовтень 2011 року). Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». К.: Фенікс, 2011. – 352 с.

10. Логвінова, О. П. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків [Текст] : навч. посіб. / О. П. Логвінова, І. М. Семененко ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. - Харків : Лідер, 2015. - 368 с.
11. Мочерний С. В. Економічна теорія.- К.: «Академія».- 1999. – С. 334 – 343.
12. Пересада А. А. Інвестування [Навч.-метод. посібник]. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко, О. О. Ляхова. для самот. вивч. дисц— К.: КНЕУ, 2001. — 251 с.
13. Руденок О.Ю. Інвестування : конспект лекцій/ Донецьк: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган - Барановського— 2012 – 125с
14. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. - 2-е вид., доп. - К., 2001. - 280 с.: табл.. - Бібліогр.: с.276-277.
15. Череп А.В. Інвестознавство: Навчальний посібник / К.: Кондор, 2006.- 398 (238-242) с.
16. Прямі іноземні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>
17. Скільки коштів витрачають на науку в університетах? [Електронний ресурс] / Аналітична записка. Центр економічної стратегії. Режим доступу: ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Скільки-витрачають-на-науку-в-університетах-2.pdf
18. Research and development expenditure, by sectors of performance, % of GDP / Eurostat. — Code: tsc00001. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/ data/database>